

דוגמאות להתארגנויות ולפרויקטים שקיבלו מענק מקרן של"י בשנים האחרונות

1. **להציל את הכפר הלא מוכר אלפורעה** – בשדה בריר שנמצא בנגב, בין ערד לכסייפה, נמצא היישוב הבדואי אל-פורעה, בו חיים למעלה מ-10,000 תושבים. בשטח מתוכננת הקמת מכרה פוספטים של חברת "כי"ל רותם". במידה והכרייה תצא לפועל יצטרפו להתפנות אלפי תושבים מבתיים ואלו שיישארו יסבלו מסיכונים בריאותיים (תחלואה נשימתית ואונקולוגית). בנוסף, תגרום הכרייה לנזק סביבתי לצמחים ולבעלי החיים של המדבר, לצילוק תמידי של פני הקרקע ולזיהום אוויר. מטרת ההתארגנות היא להעלות את המודעות לנזקים שיגרמו מהכרייה לכל תושבי האזור (כפרים מוכרים ולא מוכרים וישובים יהודיים). במסגרת הפרויקט, הקימו התארגנות עממית קטנה של תושבי אלפורעה שמתנגדת למכרה. הפעילים נפגשים מידי שבוע עם עמותות ויזמים כדי לחשוב ביחד על דרכי התנגדות יצירתיות למכרה, דרך העלאת החשיבות של אלפורעה מבחינה אנושית, יזמית, סביבתית וחינוכית. כמו כן, הקימו תכנית חינוכית לאקטיביזם סביבתי של הנוער הבדואי בשם "מגני המדבר" בשיתוף פעולה עם מו"פ ים המלח, ומתקיימות הדרכות לנוער ליצירת סרט על אלפורעה ועל סכנות שדה בריר, בשיתוף התושבים ובקשר עם גרינפיס, במטרה להעלות מודעות בינלאומית לפעילות הלא חוקית והמזהמת של כי"ל.
2. **עמותת קשת מצפה רמון, פרויקט מחאת העמודים** – בשנת 2020 הציבה חברת חשמל קו מתח גבוה הכולל 14 עמודי חשמל במכתש רמון, דבר שהיווה פגיעה נופית וסביבתית קשה במכתש. לאחר עבודה מאומצת של עמותת קשת מצפה רמון - שכללה גיוס תמיכה ציבורית באמצעות קיום כנסים, גיוס גורמי ממשלה לתמיכה במאבק, השתתפות בוועדות המחוזיות השונות וקיום שיתופי פעולה עם עמותות נוספות הפועלות באזור – נקבע כי הקו יוטמן בתוך שנתיים וכי העמודים יוסרו תוך 3 שנים. כיום, קיץ 2024, עבודות ההטמנה כבר הושלמו בהשקעה ממשלתית של 45 מיליון ₪! נראה כי המאבק מותיר פתח לשינוי מדיניות בנושא הטמנת קווי מתח גבוהים ברחבי הארץ, כפי שאמר מתכנן מחוז הדרום, תומר גוטהלף בוועדה המחוזית "אנחנו לא נאפשר עוד קווים עיליים של מאות ק"מ שיהרגו את הנופים האחרונים שנשארו בדרום".
3. **מצילים את הצינן מכי"ל** – ארגון תושבים שהוקם בשנת 2020 במטרה להביא לשיקום נאות המדבר "עין צין" ו"עין עקרב". ההתארגנות הוקמה בעקבות בקשה להכיר בתביעה כנגד חברת כי"ל ומנהליה כתביעה ייצוגית בשם כל תושבי מדינת ישראל על הזרמת שפכים רעילים שמזהמים את נאות המדבר, שהמעיינות בהם היו בעבר באיכות של מי שתיה ורחצה והיוו מקור לצמיחת מאות עצי תמר מרשימים ולהזנת מגוון בעלי חיים שניזונו מהצמחייה הסמוכה. הארגון עתר בשם התושבים לבית המשפט במספר עתירות ובאחרונה שבהם התחייבה כי"ל לשלם 2.7 מיליון ₪, עבור השנה הראשונה של מבצע השיקום. במקביל לעתירות מקיים הארגון פעילויות הסברה לציבור, פגישות עם תושבי המקום, הדרכות על המאבק למבקרים במקום ועוד.
4. **הברית לחיזוק הרי ירושלים ושמירה על ההרים סביב לה** – קבוצה הנאבקת לשמירה על הרי ירושלים מפני תכניות הבנייה בשטחים הפתוחים ממערב לעיר ושואפת לקדם חזון לשמירה על הרי ירושלים למען הדורות הבאים. אחד מההישגים הבולטים ביותר שלהם, היה השקת הגן הלאומי האזרחי בעין לבן – חברי הקבוצה החליטו לא לחכות להכרזה הרשמית של שר הפנים, והשיקו בעין לבן את "הגן הלאומי האזרחי" בניהול וביזמת התושבים. המטרה: לקיחת אחריות על השטח המאיים וסיוע למוסדות התכנון בהגנה על האזור. בגן יתוכננו פעילויות וסיורים כדי לשמר ולהנגיש את השטח לציבור.
5. **הוועד להגנת חוף פולג** – קבוצה שנלחמת נגד בניית מלונות ומרכז מסחרי בסמוך לחוף פולג, על מנת להגן על שמורות הטבע הסמוכות העלולות להיכחד כתוצאה מכך. הקבוצה הגישה 3 עתירות לבית המשפט המחוזי וערעור לבית המשפט העליון שנדחה בשל טענה לשיהוי. למרות ההפסד הם ממשיכים לפעול אל מול עיריית נתניה לשינוי התכנית, מקיימים כנסי הסברה והפגנות, פועלים ביחד עם העירייה בהגשת בקשה לרשות מקרקעי ישראל שלא לשווק את שני המגרשים הקרובים ביותר לקו מים, ולשנות את הייעוד שלהם משטחי מלונאות לשטחים ציבוריים. הקבוצה מתכוונת לבחון את כל הבקשות להיתר של כל היזמים על מנת לוודא שההיתרים תואמים את התב"ע, ובנוסף, הם הקימו את "הקרן הירוקה לשמירה על הטבע בנתניה" כדי שתהווה ארגון גג לכלל המאבקים הירוקים בעיר, כמו גם לפעילות חינוכית הקשורה בשמירה על הטבע.

6. **המטה להצלת עמק הצבאים של חבל מודיעין** – אזור עמק הצבאים מאוים על ידי תכניות פיתוח שונות (כגון, הרחבת מודיעין עילית לכיוון נחל מודיעין, תכנון כביש 4431 ממודיעין עילית לכיוון כביש 443, שפיכת פסולת פיראטית החוסמת את צוואר המסדרון, ועוד). הקבוצה מבקשת להגן על העמק באמצעות הסדרתו באופן פורמלי לגן לאומי/שמורת טבע, תוך שמירה על רצף המסדרון האקולוגי הארצי. הישג מרכזי של הקבוצה היה רתימת השדולה הירוקה בכנסת לנושא והעלאתו לדיון בוועדת הפנים של הכנסת שהמליצה לא להקים בו תחמ"ש (תחנת משנה שהיא חלק מרשת החשמל), אלא להזיזה לשטח שכבר הופר, ולעכב את סלילת כביש 4431 עד לבחינת חלופות שלא יפגעו בעמק. הישג משמעותי נוסף הוא העלאת הנושא למודעות תושבי האזור באמצעות כתבות בתקשורת המקומית ואף כניסה לעיתונות הארצית (Ynet, ערוץ כאן 11).
7. **מדבר קיימא** – התאגדות של פעילי סביבה מאזור הנגב וים המלח שרוצים ליצור תמונה רחבה של המאבקים באזור ולהיאבק במשותף על עתיד הנגב שסובל מפגיעה מתמשכת כתוצאה מתעשייה דורסנית ומזהמת. אחד ההישגים הגדולים ביותר שלהם ושל ארגוני הסביבה עמם הם משתפים פעולה, הוא בהגשת תביעה ייצוגית נגד כי"ל, במסגרתה עליה לשלם 115 מיליון ₪ (!) עבור שיקום נחל אשלים וסביבותיו, פיצוי בגין נזק אקולוגי שנגרם לכלל הציבור (קריסת בריכה שהכילה תמיסת חומרים מסוכנים לתוך הנחל) והוצאות משפט. מדובר באחד הסכומים הגבוהים ביותר ששולמו בישראל במסגרת פיצוי על נזק סביבתי.
8. **מנדילי** – עמותה המבקשת להגביר את המודעות לנושא צריכת יתר של ביגוד בחברה הערבית ולהשפעתו על הסביבה. במסגרת המיזם כבר קיימו עשרות סדנאות למיחדוש בגדים עבור ילדים ואימהות על מנת שההסברה תתחיל מגיל צעיר וכדי שאימהות ייחשפו לנושא ויקבלו כלים למיחזור בגדים ומידע לגבי נזקי תעשיית האופנה. העמותה קיימה בזארים עם מאות משתתפות, ומתכוונת לפתוח מוקדי יד שנייה בכפרים ובערים ערביות מרכזיות.
9. **אופניים בשביל ירושלים** – ארגון שעובד לקידום תחבורת אופניים בירושלים, באמצעות עבודה עם גורמי תכנון ומקבלי החלטות, וכן באמצעות עבודה קהילתית מול הציבור. הארגון מקיים רכיבות מדי חודש עם עשרות אנשים, עובד באופן שוטף מול גורמי העיריה כדי לקדם תכנון טוב יותר לשבילי אופניים ברחבי העיר, הקים סדנה קהילתית לתיקון אופניים שמשרתת עשרות רוכבים מדי שבוע, ואף הקים תא סטודנטים באוניברסיטה העברית שפועל לעידוד הרכיבה ולשיפור התשתיות בקמפוסים השונים (כך לדוגמה, בכניסה לאחד הקמפוסים הותקן שער קרוסלה המאפשר יציאה נוחה עם אופניים בכל שעה, ואף ידיוותי לאנשים עם מוגבלות ולעגלות ילדים). הישג נוסף של הארגון הוא ניצחון במאבק כנגד רכבת ישראל, כך שכיום ניתן להכניס אופניים לתחנת יצחק נבון, ועוד הישגים רבים ומרשימים.
10. **מעירים** – יש הרבה מאבקים תכנוניים וכל מאבק עומד בפני עצמו, אולם אין כמעט למידה מניסיון של אחרים. כדי לענות על הצורך הזה הקבוצה הקימה מאגר מידע אינטרנטי שמתעד אקטיביזם עירוני ומגיש ידע תכנוני. כיום המערכת מונה מעל ל-8,000 משתמשים מכל רחבי הארץ שהתאגדו בעזרתה ושינו תכניות בנייה, הגישו עררים כנגד רישיונות כריתה והצילו אלפי עצים. ההתארגנות פועלת להגברת השקיפות והמעורבות במערכת התכנון והבנייה במטרה לתת ייצוג לקולות שונים, לאזן בין אינטרסים צרים לרחבים, ולהגן על הסביבה, באמצעות הגברת הנגשת המידע, הרחבת שירות ההתראות, הקמת קהילות מקומיות, ועוד.